

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM GEOGRAFIA

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy: 180 minut

**LISTOPAD
2016**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1.–28.) oraz barwny materiał źródłowy (strony I–IV). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj tylko długopisu/pióra z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z linijki, lupy i kalkulatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **60 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Zadania 1.–8. wykonaj na podstawie barwnej mapy fragmentu Jury Krakowsko-Częstochowskiej (strona I barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 1. (0–1)

Wykaż związek między gęstością wybranego typu szlaku turystycznego (rowerowego, konnego, dydaktycznego i innych) a:

a) występowaniem skał i ostańców skalnych

.....

b) występowaniem obszarów niezalesionych

.....

c) istnieniem obiektów architektonicznych i zabytków kultury

.....

Zadanie 2. (0–1)

Oblicz odległość (w km) między skrajnymi równoleżnikami przechodzącymi przez dany teren, wykorzystując informację, że różnica 1° szerokości geograficznej wynosi 111,1 km. Zapisz obliczenia.

równoleżnik położony najbardziej na północ: .....

równoleżnik położony najbardziej na południe: .....

rozciągłość południkowa: .....

Obliczenia

Odpowiedź: .....

Zadanie 3. (0–1)

Oblicz różnicę wysokości, jaką musi pokonać turysta, który zaczyna wędrówkę z ruin kościoła (C7) na szczyt Parchowatki (C7). Zapisz obliczenia.

Obliczenia

różnica wysokości: .....

Zadanie 4. (0–1)

Podaj nazwę miejscowości, która jest najważniejszym węzłem komunikacyjnym na przedstawionym obszarze. Uzasadnij swój wybór.

miejscowość: .....

uzasadnienie: .....

Zadanie 5. (0–1)

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Wieś Wolnica (B1) jest przykładem typu wsi nazywanej:

A. owalnicą   B. okolnicą   C. ulicówką   D. rzędówką

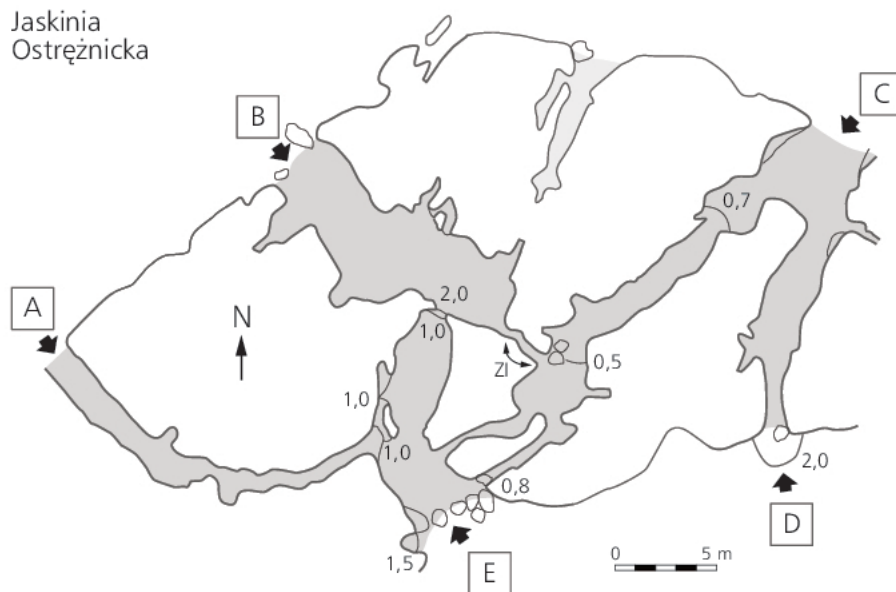
Zadanie 6. (0–2)

Porównaj wskazane w tabeli elementy środowiska przyrodniczego w polach D3 i D7 oraz podaj ich cechy.

Kryterium porównania	Cechy elementów środowiska przyrodniczego
rzeźba terenu	
szata roślinna	
wody	

Zadanie 7. (0–2)

Na rycinie przedstawiono plan Jaskini Ostrężnickiej. Literami (A–E) oznaczono wejścia do jaskini. Liczby na mapie odpowiadają różnicom poziomów między korytarzami w metrach (np. spadek, zejście, urwisko). Strzałki wskazują kontynuację przebiegu jaskini, ale bez możliwości sprawdzenia dalszego przebiegu (zbyt wąsko).

Na podstawie: <http://www.it-jura.pl/rys/jaskinie/ostreznki.gif>

a) Podaj litery oznaczające wejście do jaskini i wyjście z niej, tak aby powstała trasa spełniała poniższe kryteria.

1. To najdłuższa trasa przejścia, z różnicą poziomów nieprzekraczającą 1 m, która jest najmniejbezpieczna tuż po wyjściu z jaskini. ....
2. Wchodząc tym wejściem, mijasz szeroką salę. Aby opuścić jaskinię wyjściem najbardziej położonym na południe, musisz pokonać różnicę poziomów ponad 1 m. ....
3. Tym wejściem wchodzisz od NE. W południowo-zachodnim krańcu korytarza jest wąska kontynuacja korytarza w kierunku NW. Niestety jest zbyt wąsko, aby dotrzeć najszybszą drogą do tego wyjścia położonego na NW. ....

b) Podaj nazwę procesu prowadzącego do powstania jaskiń na tym terenie oraz zapisz nazwę gazu, który zawarty w wodzie przyspiesza ten proces.

proces: .....

gaz: .....

Zadanie 8. (0–2)

Proces rzeźbotwórczy działający na tym obszarze doprowadził do powstania jaskiń.

a) Wymień dwie inne formy spotykane na tym terenie będące efektem działania tego procesu.

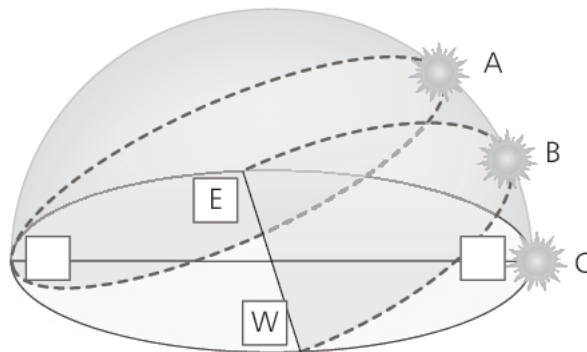
1. .... 2. ....

b) Spośród podanych niżej krain geograficznych wybierz i podkreśl dwie, na obszarze których tworzą się tego typu formy powierzchniowe lub podziemne.

*Pojezierze Suwalskie, Pobrzeże Szczecińskie, Żuławy Wiślane,
 Tatry Zachodnie, Bieszczady, Góry Świętokrzyskie*

Zadanie 9.

Zadanie wykonaj na podstawie ilustracji przedstawiającej dobowe pozorne drogi Słońca na kole podbiegunowym północnym.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wpisz w kwadraty na rycinie oznaczenia kierunków świata tak, aby rycina przedstawiała widome ruchy Słońca nad horyzontem na kole podbiegunowym północnym.

Zadanie 9.2. (0–1)

a) Podaj literę (A–C), którą oznaczono oświetlenie na kole podbiegunowym północnym w dniu 22 VI.

.....

b) Zaznacz nazwę zjawiska, które występuje na kole podbiegunowym w dniu 22 VI.

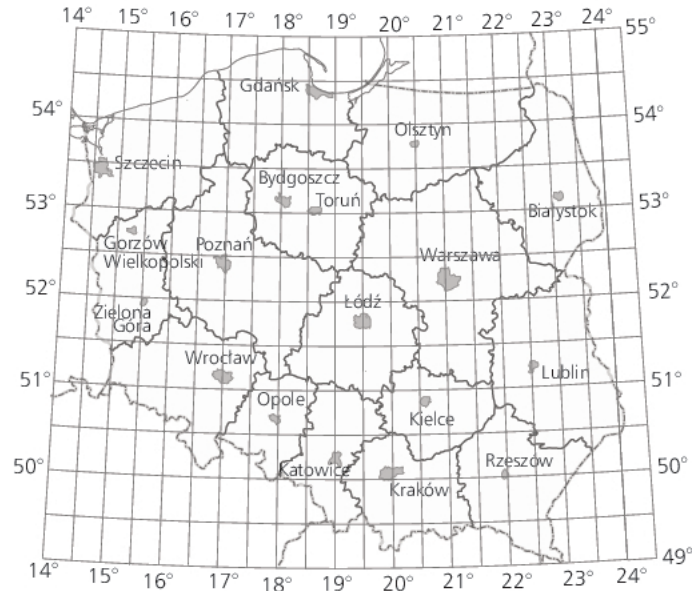
A. noc polarna

B. równonoc

C. dzień polarny

Zadanie 10.

Zadanie wykonaj na podstawie mapy Polski.

Zadanie 10.1. (0–2)

Do każdego opisu podaj odpowiednią nazwę województwa.

- Słońce zachodzi tu najpóźniej: .....
- Słońce wschodzi tu najwcześniej: .....
- dzień latem trwa tu najkrócej: .....
- noc zimą trwa tu najdłużej: .....
- w stolicy tego województwa Słońce będzie górowało 8 minut później niż w Warszawie:
.....

Zadanie 10.2. (0–1)

Zaznacz nazwę miasta, w którym promienie słoneczne w południe w dniu równonocy wiosennej padają pod kątem 37° .

- A. Gdańsk   B. Toruń   C. Rzeszów   D. Łódź

Zadanie 11. (0–1)

W tabeli podano odsetek ogólnej masy atmosfery w warstwach na różnej wysokości.

Wysokość atmosfery	Masa atmosfery
0–5 km	50%
0–35 km	99%
0–100 km	99,99%

Geografia. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

a) Zapisz wnioski dotyczące masy atmosfery i wysokości nad powierzchnią Ziemi.

.....

b) Podaj czynnik, który wpłynął na przedstawione w tabeli rozmieszczenie masy atmosfery.

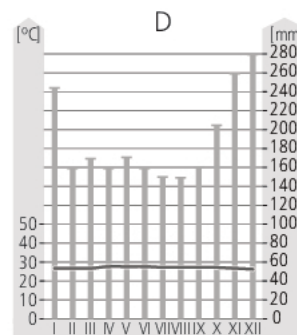
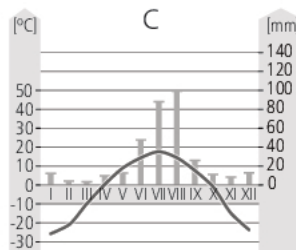
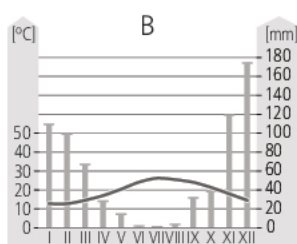
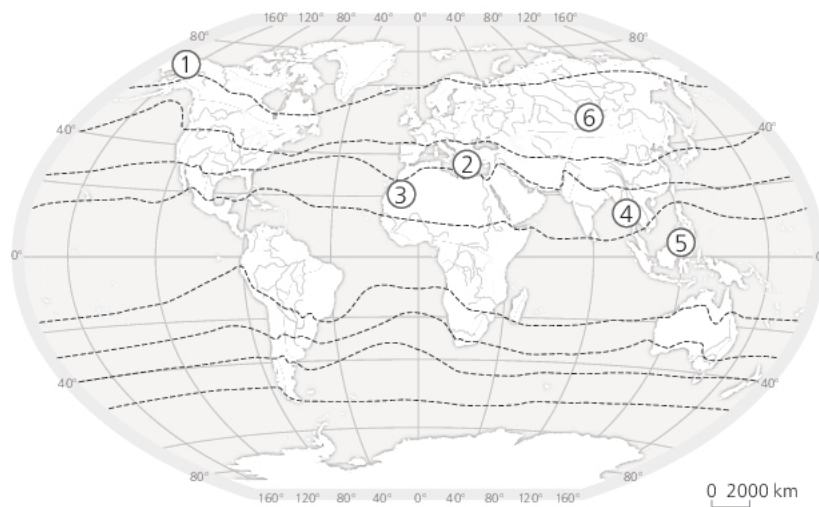
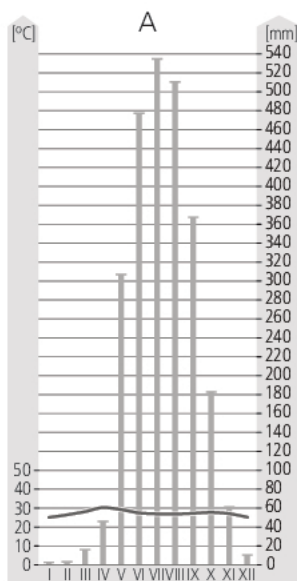
.....

Zadanie 12. (0–2)

Na mapie zaznaczono miejscowości (1–6), a poniżej przedstawiono cztery klimatogramy (A–D) dla miejsc położonych w różnych strefach klimatycznych.

A. Mjanmar Ranngon
C. Rosja Kahug

B. Grecja Iraklion
D. Singapur Paya Lebar

a) Przyporządkuj każdemu klimatogramowi (A–D) odpowiednią miejscowość z mapy (1–6).

A – .....   B – .....   C – .....   D – .....

b) Do podanych odmian klimatu przyporządkuj odpowiednie miejscowości z mapy (1–6).

Odmiana klimatu	Miejscowość na mapie
monsunowa	
śródziemnomorska	
wybitnie wilgotna	
kontynentalna	

Zadanie 13.

Zadanie wykonaj na podstawie mapy przedstawiającej zlewiska oceanów i obszarów bezodpływowych na Ziemi (strona II barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 13.1. (0–2)

a) **Zapisz nazwę oceanu, który ma największą powierzchnię zlewiska.**

.....

b) **Podkreśl dwie przyczyny dominacji zlewiska oceanu, który ma największą powierzchnię zlewiska.**

- A. największa powierzchnia oceanu
- B. przebieg działów wodnych
- C. opady związane ze strefami klimatycznymi
- D. rzeźba terenu
- E. gęstość sieci rzecznej

c) **Podkreśl zestaw rzek uchodzących do oceanu, który ma największą powierzchnię zlewiska.**

- A. Kongo, Amazonka, Missisipi, Jangcy
- B. Niger, Mekong, Irtysz, Amazonka
- C. Kongo, Missisipi, Orinoko, Tag
- D. Darling, Indus, Kongo, Parana

Zadanie 13.2. (0–1)

Uzupełnij brakujące wyrazy w tekście tak, aby powstały zdania prawdziwe.

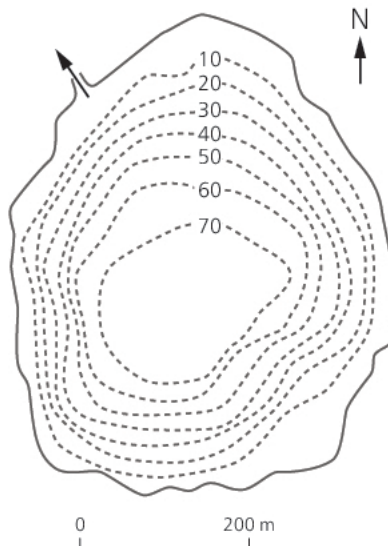
Największy obszar bezodpływowy na obszarze Azji stanowi zlewisko Morza .....
i Jeziora ..... . Natomiast największy obszar bezodpływowy w Afryce stanowi
zlewisko jeziora ....., o okresowo zmiennej powierzchni. Niewielki udział obsza-
rów bezodpływowych w Ameryce Południowej spowodowany jest .....

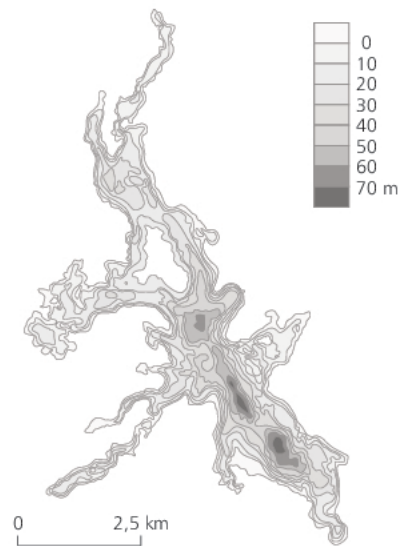
Zadanie 14. (0–2)

Podaj dwa podobieństwa i dwie różnice między przedstawionymi jeziorami. Możesz odnieść się do batymetrii, kształtu lub genezy.

Czarny Staw pod Rysami

Jezioro Drawsko

Podobieństwa	Różnice
1.	1.
2.	2.

Zadanie 15. (0–2)

a) Do podanych nazw skał dopisz nazwy skały powstałych po ich przeobrażeniu (metamorfizmie).

A. granit – .....

B. wapień – .....

C. piaskowiec – .....

b) Spośród powyższych skał wybierz i zapisz nazwę skały osadowej pochodzenia organicznego.

.....

Zadanie 16.

Zadanie wykonaj na podstawie ilustracji przedstawiającej powstawanie gór fałdowych w Azji Południowej (strona II barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 16.1. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Zaznacz odpowiedź A, B lub C oraz 1, 2 lub 3.

A.	Zjawiska subdukcji	doprowadziły/doprowadziła do powstania	1.	Uralu.
B.	Kolizja dwóch płyt kontynentalnych		2.	Sudetów.
C.	Uskoki transformujące		3.	Himalajów.

Zadanie 16.2. (0–1)

a) Podaj nazwę orogenezy, w której wypiętrzyły się widoczne na ilustracji góry.

.....

b) Zaznacz erę, w której nastąpiły główne wypiętrzenia tej orogenezy.

A. paleoarchaik (prekambryjska)	B. paleozoiczna
C. mezozoiczna	D. kenozoiczna

Zadanie 16.3. (0–2)

Podaj trzy następstwa dla życia lub gospodarki człowieka będące skutkiem ruchów górotwórczych na przedstawionym obszarze.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 17. (0–2)

W każdym zestawie wykreśl formę rzeźby niepasującą do pozostałych.

- A. meander, dolina U-kształtna, rynna eworsyjna, pradolina
- B. jardang, sandr, kem, oz
- C. grzyb skalny, niecka deflacyjna, dolina zawieszona, barchan
- D. nisza abrazyjna, wał moreny czołowej, wał burzowy, rewa

Zadanie 18. (0–1)

Podaj różnicę w intensywności wietrzenia fizycznego w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym i zwrotnikowym skrajnie suchym.

.....
 .....

Zadanie 19. (0–2)

Ułóż kolejno etapy procesu glebotwórczego.

1. powstanie gleby inicjalnej
2. powstanie skały macierzystej
3. przemieszczanie się związków mineralnych w głąb gleby
4. powstanie w pełni wykształconej gleby
5. wkroczenie edafonu i rozpoczęcie procesu humifikacji
6. powstanie poszczególnych poziomów genetycznych (glebowych)
7. wietrzenie skały macierzystej

Zadanie 20.

Zadanie wykonaj na podstawie mapy przedstawiającej rozmieszczenie ludności na świecie (strona III barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 20.1. (0–2)

Do każdej z cyfr (1–6), którymi na mapie zaznaczono obszary koncentracji ludności, dopisz w tabeli jedno z podanych określeń koncentracji ludności (A–C) oraz obszar (kraję geograficzną), obrazujący ten stan, wybrany z poniższych (a–g).

A. ekumena, B. subekumena, C. anekumena

- a) Pustynia Gibsona, b) Grenlandia, c) Pustynia Libijska, d) Wyżyna Mongolska, e) Sahel,
 f) Wyżyna Bawarska, g) Nizina Gangesu

Cyfra na mapie	Typ obszaru określony ze względu na koncentrację ludności	Obszar (region)
1		
2		
3		
4		
5		
6		

Zadanie 20.2. (0–1)

Dla obszarów oznaczonych na mapie cyframi 3 i 4 podaj główną barierę lub atrakcję przyrodniczą osadnictwa. Skreśl niepotrzebne określenie.

3. (bariera / atrakcja przyrodnicza): .....

4. (bariera / atrakcja przyrodnicza): .....

Zadanie 20.3. (0–1)

W jednym z zaznaczonych na mapie obszarów równowaga ekologiczna między środowiskiem a gospodarczą działalnością człowieka jest bardzo krucha. W języku arabskim ten obszar określa się jako „krawędź”. Wpływ na zachwianie równowagi ekologicznej mają m.in. nomadyczne plemiona, które wypasają stada bydła i kóz.

Zapisz nazwę tego obszaru oraz podaj cyfrę, jaką został zaznaczony na mapie.

nazwa: .....

cyfra: .....

Zadanie 20.4. (0–1)

Podaj nazwy dwóch najludniejszych państw leżących na półkuli zachodniej. Dopisz do nich obowiązujący (najbardziej powszechny) tam język urzędowy.

1. kraj: ..... język: .....

2. kraj: ..... język: .....

Zadanie 21.

Zadanie wykonaj na podstawie poniższego tekstu dotyczącego sytuacji demograficznej Japonii.

W 2013 roku ludność Japonii zmniejszyła się o ćwierć miliona. Jeśli sytuacja nie zmieni się, to w pół wieku ubędzie 1/3 ludności.

Ministerstwo zdrowia Japonii opublikowało dane, z których wynika, że w 2013 roku ludność kraju zmniejszyła się o ćwierć miliona – podaje TVN24 za BBC. Jeśli tendencja utrzyma się, Japonii grozi klęska demograficzna o niespotykanej skale. W ciągu 50 lat kraj może stracić nawet 1/3 ludności. Z liczącej obecnie ok. 126 milionów obywateli, Japonia stanie się krajem z około 80 milionami mieszkańców. Według szacunków ministerstwa zdrowia w 2013 roku urodziło się 1,031 miliona dzieci. To o sześć tysięcy mniej niż w 2012. Jednocześnie zmarło 1,275 miliona osób, czyli o 19 tysięcy więcej niż w roku poprzednim. Dodatkowo ok. 2060 r. niemal połowę ludności będą stanowić emeryci. Będzie to olbrzymie obciążenie dla gospodarki kraju. Wyzwanie powiększa to, że japońscy seniorzy są wyjątkowo długowieczni. Statystycznie mężczyźni żyją 80 lat, a kobiety niemal 88.

Konieczność utrzymania kilkudziesięciu milionów emerytów przy znacząco skurczonej populacji może obciążyć gospodarkę Japonii.

Źródło: <https://www.wprost.pl/430938/Japonii-grozi-klaska-demograficzna>

Zadanie 21.1. (0–1)

Sformułuj główny problem demograficzny Japonii.

.....
 .....

Zadanie 21.2. (0–1)

Podaj trzy przyczyny powstania problemu demograficznego w Japonii.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 21.3. (0–2)

Zaproponuj trzy działania, jakie może podjąć rząd Japonii, aby rozwiązać główny problem demograficzny istniejący w tym państwie.

1. ....
2. ....
3. ....

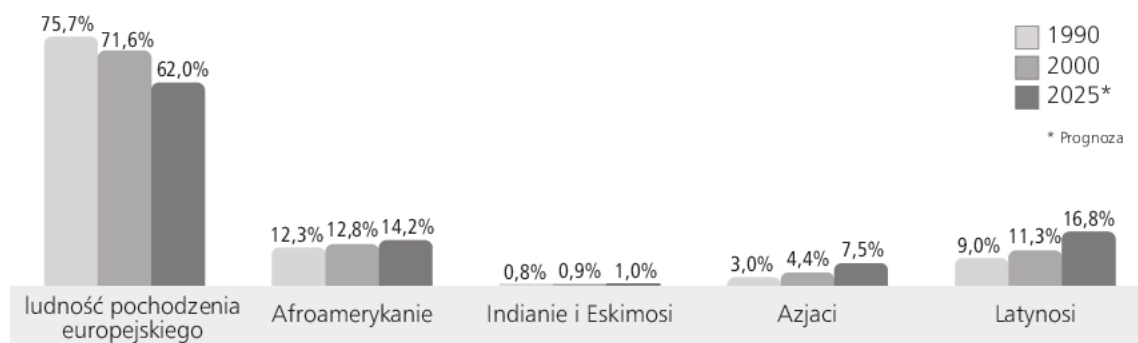
Zadanie 22. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wpisz znak X w odpowiednie komórki tabeli.

Informacja		Prawda	Falsz
1.	Współcześnie największy odsetek migracji stanowią migracje religijne.		
2.	Do państw z największą liczbą imigrantów należą m.in.: USA, Niemcy i Francja.		
3.	„Drenaż mózgow” to preferowanie młodych i wykształconych imigrantów.		
4.	Pozytywnym skutkiem migracji dla państw emigracyjnych jest zmniejszenie bezrobocia.		
5.	Kraje Zatoki Perskiej cechują się najwyższym udziałem imigrantów w populacji, sięgającym nawet powyżej 70%.		

Zadanie 23. (0–2)

Zadanie wykonaj na podstawie wykresu przedstawiającego zmiany udziału grup etnicznych w USA w latach 1990–2025.

a) Podaj dwie tendencje w zmianach ludności USA.

1. ....
2. ....

b) Uzasadnij wielkość udziału rdzennych mieszkańców USA w ogólnej liczbie ludności tego kraju.

.....

.....

.....

Zadanie 24. (0–2)

Podaj przykład wpływu podanych religii na życie społeczne ich wyznawców.

a) wpływ islamu na życie kobiet:

.....

b) wpływ hinduizmu na podział społeczeństwa:

.....

c) wpływ judaizmu na spożywane posiłki:

.....

Zadanie 25.

Zadanie wykonaj na podstawie fotografii przedstawiających żniwa w dwóch różnych państwach (strona III barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 25.1. (0–1)

Dopasuj do każdej fotografii typy gospodarki rolnej. Określenia wybierz spośród podanych.

A. intensywna kapitałochłonna	B. intensywna pracochłonna
C. ekstensywna kapitałochłonna	D. żarowo-odłogowa

1. .... 2. ....

Zadanie 25.2. (0–1)

Podkreśl regiony, w których występuje gospodarka przedstawiona na zdjęciu 1.

Niemcy, wschodnia część USA, wschodnia część Chin, Finlandia, Wietnam, Australia

Zadanie 25.3. (0–2)

a) Porównaj wielkości zatrudnienia w obu typach gospodarek przedstawionych na zdjęciach.

.....

.....

b) Podaj dwie cechy jednego z typów gospodarek przedstawionych na zdjęciach.

numer zdjęcia: .....

1. ....
2. ....

Zadanie 26. (0–2)

Podaj po jednym negatywnym przykładzie wpływu rabunkowej gospodarki leśnej na:

a) hydrosferę

.....

b) pedosferę

.....

c) biosferę

.....

Zadanie 27. (0–2)

Wskaż najważniejszy przyrodniczy problem hamujący rozwój podanych elektrowni w Polsce.

a) elektrownie słoneczne

.....

b) elektrownie wodne

.....

c) elektrownie geotermalne

.....

d) elektrownie pływowe

.....

Zadanie 28.

Zadanie wykonaj na podstawie mapy przedstawiającej miąższość osadów czwartorzędowych w Polsce (strona IV barwnego materiału źródłowego).

Zadanie 28.1. (0–1)

Wskaż zależność między zasięgiem zlodowaceń w Polsce a miąższością utworów czwartorzędowych.

.....

.....

Zadanie 28.2. (0–1)

Z podanych krain geograficznych wypisz te, na których istnieje wyraźny związek między rzeźbą a budową geologiczną. Uzasadnij swój wybór.

A. Góry Świętokrzyskie	B. Pojezierze Suwalskie	C. Tatry
D. Nizina Mazowiecka	E. Pojezierze Kaszubskie	F. Sudety

krainy: .....

uzasadnienie: .....

Geografia. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

